

İlgili Kanun / Madde
4447 S. İŞSK/51

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2022/6771
Karar No. 2022/8224
Tarihi: 23.06.2022

- İŞSİZLİK SİGORTASI İÇİN HÜKÜMLÜ İŞÇİ ADINA VASİSİNİN BAŞVURACAĞI
- TESPİT DAVASI
- EDA DAVASI
- DAVAYI AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

ÖZETİ: Tespit davası, kendine özgü davalardan olup dava sonucunda istihsal edilecek ilâmın icra ve infaz kabiliyeti bulunmamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak da bu davaların uygulama alanı sınırlıdır. 6100 sayılı Kanun'un 106 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre tespit davalarının görülebilmesi için güncel hukuki yararın bulunması gerekir.

Tespit davaları eda davalarının öncüsüdür. Bu nedenle eda davası açılmasının mümkün olduğu hâllerde, tespit davası açılmasında hukuki yararın bulunmadığı kabul edilmektedir. Hukuki yararının bulunması dava şartı olup yargılamanın her aşamasında taraflarca ileri sürülebileceği gibi hâkim tarafından da resen gözetilir. Hukuki yararın bulunmadığının tespiti hâlinde davanın, dava şartı yokluğu gerekçesiyle usulden reddine karar verilmelidir.

Somut uyuşmazlıkta; Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davanın kabulü ile "Davacıya işsizlik ödeneğinin bağlanmamasına yönelik Kurum işleminin iptali ile vasinin 30.07.2019 tarihli dilekçesi doğrultusunda davacının işsizlik ödeneği almaya hak kazandığının tespitine ve ödenmeyen işsizlik ödeneğinin ödenmesi gereken tarihlerden itibaren

yasal faizi ile birlikte davacıya ödenmesi gerektiğinin tespitine," dair hüküm kurulmuştur. Ancak dava dilekçesinin sonuç kısmında, Kurum işleminin yerinde olmadığını tespiti ve iptali ile bağlanması gereken işsizlik ödeneğinin gecikme süresince işleyen faizi ile birlikte ödenmesi talep edilmiştir. Dava dilekçesindeki bu açıklama çerçevesinde bakıldığında açılan dava; Kurum işleminin iptali ile işsizlik ödeneğinin ödenmesine yönelik eda davasıdır.

Mahkemece yapılacak iş, 6100 sayılı Kanun'un 31 inci maddesinde belirtilen "Hakimin Davayı Aydınlatma Ödevi" çerçevesinde talep edilen işsizlik ödeneği miktarını, davacı tarafa açıklattırarak gerekirse harçlarını tamamlamak ve varsa işsizlik ödeneğinin hüküm altına alınmasına dair karar vermektir.

DAVA: Taraflar arasındaki Kurum işleminin iptali ve işsizlik ödeneğinin ödenmesi davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra, dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin 25.06.2013 tarihinde işveren tarafından haklı fesih iddiası ile işten çıkarıldığından işsizlik ödeneğinden yararlanamadığını, Kayseri 2. İş Mahkemesinin 2016/490 Esas, 2017/73 Karar sayılı ilâmı ile feshin haksızlığının hüküm altına alınarak 17.07.2019 tarihinde kesinleştiğini, dava süresinde davacının hükümlülük nedeni ile kısıtlandığını ve Kayseri 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2017/1544 Esas, 2018/440 Karar sayılı kararı ile kendisine vasi tayin edildiğini, işçilik alacaklarına ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine işsizlik ödeneğinin ödenmesi için vasi Ali Yüregil tarafından 31.07.2019 tarihinde davalı Kuruma müracaat edildiğini, davalı Kurum tarafından başvurunun süresinde olmaması ve bizzat yapılmaması nedeni ile talebin reddedildiğini; ancak Kurum işleminin yerinde olmadığını ileri sürerek işlemin yerinde olmadığını tespiti ve iptali ile bağlanması gereken işsizlik ödeneğinin faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; müvekkili Kuruma yapılan başvurunun başvuru hakkına sahip davacı tarafından yapılmadığını, işsizlik ödeneği işlemlerinin sonuçlandırılmasını müteakip vasiye ödenmesini içeren dilekçenin haklı olarak işleme alınmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;

"...

Davacı tarafca işsizlik ödeneğinin reddedilmesine ilişkin kararın iptaline karar verilmesi talep edilmiş ise de işsizlik sigortası iş ve işlemlerinin yürütülmesine esas usullerin belirlendiği iç Genelgenin 4.1.1 Başvurulara İlişkin İşlemler Başlıklı kısmın 1. Bendinde "işsizlik ödeneği için ilk başvuru, iş sözleşmesinin sona erdiği tarihi izleyen günden başlayarak 30 gün içinde şahsi veya elektronik ortamda yapılır. Vekaletname ile avukat ya da bir başkası tarafından başvuru yapılamaz" şeklinde olup iş bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde işsizlik ödeneği başvuru hakkına sahip davacı tarafından başvuru işlemlerinin bizzat ve 1 aylık süre içinde yapılmadığı anlaşıldığından kurum tarafından yapılan işlemin haklı olduğu kanaatiyle aşağıdaki hüküm tesis edilmiştir." gerekçesiyle davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacı vekili istinaf dilekçesinde; işsizlik ödeneğine süresinde başvurulmamasının müeyyidesinin gecikilen süre kadar ödenekten mahsup edilmesi olduğunu, mücbir sebebin varlığı hâlinde ise mahsubun yapılamayacağını, vasi tarafından yapılan başvurunun kanuni zorunluluktan dolayı kabul edilmesi gerektiğini ve dilekçede belirttiği diğer hususları ileri sürerek İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasını istemiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;

"...

Somut olayda; Kayseri 2. İş Mahkemesinin 2016/490 Esas, 2017/73 Karar sayılı ilamında davacının 21.06.2013 tarihinde iş sözleşmesinin feshinin haklı nedene dayanmadığı kabul edilerek davacı lehine kıdem - ihbar tazminatına hükmedilmiş ve verilen karar 17.07.2019 tarihinde kesinleşmiştir. Kayseri 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2017/1544 Esas 2018/440 Karar sayılı dosyasında 23.05.2019 tarihli karar ile davacı kısıtlı olup, vasi Ali Yüreğil 30.07.2019 tarihinde davacı adına (kendine ödenmesi talepli) işsizlik ödeneği talebinde bulunmuş, davalı Kurum tarafından davacı tarafından bizzat başvuru yapılmaması ve ödemenin

vasiye yapılması talebinin mümkün olmaması nedeniyle talep reddedilmiştir. Kanuni zorunluluktan dolayı davacı adına vasinin işsizlik maaşına başvurabileceği açıktır. İşsizlik ödeneğinde hak sahibi işsiz kalan davacı olup, vasi adına ödenmesi mümkün değildir. Ancak kısıtlı davacıya bağlanması durumunda işsizlik ödeneğini davacı adına tasarruf etme yetkisine sahip olan vasinin, salt el yazılı dilekçesinde ki "vasisine ödenmesi" ibaresine önem atfetmek suretiyle davacının işsizlik ödeneğinden yararlandırılmamasına yönelik Kurum işlemi yerinde değildir. Bu nedenle, davacının işsizlik ödeneğine hak kazandığına ve faizi ile birlikte davalı Kurumdan alınarak davacıya ödenmesine ilişkin davanın esası hakkında yeniden karar vermek gerekmiştir." gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (2) nci alt bendi gereğince İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili temyiz dilekçesinde; ilgili mevzuat hükümleri gereğince müvekkili Kuruma yapılan başvurunun, başvuru hakkına sahip davacı tarafından yapılmadığını, işsizlik ödeneği işlemlerinin sonuçlandırılmasını müteakip vasiye ödeme yapılmasını içeren dilekçenin haklı olarak işleme alınmadığını ve dilekçede belirttiği diğer hususları ileri sürerek Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasını istemiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, iptali istenen Kurum işleminin yerinde olup olmadığı ve davacının işsizlik ödeneğine hak kazanıp kazanmadığı noktasında toplanmaktadır.

2. İlgili Hukuk

1.4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun, "İşsizlik ödeneğine hak kazanmanın şartları" kenar başlıklı 51 inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir :

"Bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri aşağıda belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenler, Kuruma süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydetmelerini ve bu Kanunda yer alan prim ödeme koşullarını sağlamış olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar. (2)

a) 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi veya 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı maddesi yada 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin

dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önellerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş olmak,

b) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemezsizin 1475 sayılı İş Kanununun 16 ncı maddesinin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 7 nci maddesi ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olmak,

c) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın süresinin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemezsizin 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin (I) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (III) numaralı bendine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 12 inci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olmak,

d) Hizmet akdinin belirli süreli olması halinde, bu sürenin bitimi nedeniyle işsiz kalmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 7 nci maddesinin (II) numaralı bendinde belirtilen hizmet akdinin belirli bir sefer için yapılmış olması nedeniyle sefer sonunda işsiz kalmak,

e) İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedenleriyle işten çıkarılmış olmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (IV) numaralı bendindeki nedenlerle işsiz kalmak,

f) 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 21 inci maddesi kapsamında işsiz kalmak,

.... "

2. 6100 sayılı Kanun'un 31 inci maddesi; "Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir." düzenlemesini içermektedir.

3. 6100 sayılı Kanun'un 106 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında; "Tespit davası yoluyla, mahkmeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir. (2) Tespit davası açanın, kanunlarda belirtilen istisnai durumlar dışında, bu davayı açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararı bulunmalıdır." düzenlemesi bulunmaktadır.

3. Değerlendirme

1.Tespit davası, kendine özgü davalardan olup dava sonucunda istihsal edilecek ilâmın icra ve infaz kabiliyeti bulunmamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak da bu davaların uygulama alanı sınırlıdır. 6100 sayılı Kanun'un 106 ncı

maddesinin ikinci fıkrasına göre tespit davalarının görülebilmesi için güncel hukuki yararın bulunması gerekir.

2. Tespit davaları eda davalarının öncüsüdür. Bu nedenle eda davası açılmasının mümkün olduğu hâllerde, tespit davası açılmasında hukuki yararın bulunmadığı kabul edilmektedir. Hukuki yararının bulunması dava şartı olup yargılamanın her aşamasında taraflarca ileri sürülebileceği gibi hâkim tarafından da resen gözetilir. Hukuki yararın bulunmadığının tespiti hâlinde davanın, dava şartı yokluğu gerekçesiyle usulden reddine karar verilmelidir.

3. Somut uyuşmazlıkta; Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davanın kabulü ile "Davacıya işsizlik ödeneğinin bağlanmamasına yönelik Kurum işleminin iptali ile vasinin 30.07.2019 tarihli dilekçesi doğrultusunda davacının işsizlik ödeneği almaya hak kazandığının tespitine ve ödenmeyen işsizlik ödeneğinin ödenmesi gereken tarihlerden itibaren yasal faizi ile birlikte davacıya ödenmesi gerektiğinin tespitine," dair hüküm kurulmuştur. Ancak dava dilekçesinin sonuç kısmında, Kurum işleminin yerinde olmadığına tespiti ve iptali ile bağlanması gereken işsizlik ödeneğinin gecikme süresince işleyen faizi ile birlikte ödenmesi talep edilmiştir. Dava dilekçesindeki bu açıklama çerçevesinde bakıldığında açılan dava; Kurum işleminin iptali ile işsizlik ödeneğinin ödenmesine yönelik eda davasıdır.

4. Mahkemece yapılacak iş, 6100 sayılı Kanun'un 31 inci maddesinde belirtilen "Hakimin Davayı Aydınlatma Ödevi" çerçevesinde talep edilen işsizlik ödeneği miktarını, davacı tarafa açıklattırarak gerekirse harçlarını tamamlamak ve varsa işsizlik ödeneğinin hüküm altına alınmasına dair karar vermektir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**

Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

23.06.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.